

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Fiatı her yerde 15 kuruş
seneligi, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: V

Ankara , 10 Kânunsani , 1929

Sayı: 111

Mes'ut ölü

Büyük devlet adamları daima nazik zamanların evladıdır. Bu nazik zamanlar, inkilap kadar mübrem ve zarurî bir hale gelince, devlet adamlarında da serî bir ıstıfa görülür. Bu ıstıfa-dan muzaffer çıkanlar - ki aziz Necati merhum bunlardan biridir; - inkilabın istidatlarını vakti zamanında ve isabetle görmeğe muktedir olanlardır. Bu evsaktan mahrum olanlar, yani nazik zamanlarda sür'at ve isabetle ihtiyaca temas edemeyenler, devlet adamı olmak şeref ve saadetinden tabietile mahrum kalırlar. Necati merhum, aynı zamanda mücadele senelerinde en kuvvetli nümunesini gördüğümüz Türk mertliğini lisana getirmiş bir hatip hamlesini de, nazik fırsatlarda göstermişti. Bu genç ölünün inkilabın kucagında can vermek saadetine gipte ettiğimi gizleyemeyeceğim.

MUSTAFA ŞEKİP

Necati'ye ait bazı hatıralar

Balkan harbi bitmiş, lâkin daha sulh imzalanmamıştı; Bulgarlarla müttefikleri arasında başlayan şiddetli ihtilâflar herkeste «Edirne» nin geri alınacağı ümidini uyandırıyordu. «Türkçülük cereyanı» nın çok kuvvetli, harareti bir devri idi: Türkler, türkten başka unsurlara güvenilemeyeceğini pek acı bir şekilde görmüşler, «ittihadı anasır» hayalleri peşinde koşanlar bunun bir «vehim» den ibaret olduğunu anlamışlar idi. Yıkılan eski «mekûre» lerin yerine, «Türkçüler» yeni mefkûreler koymuşlardı: cihan tarihinde uzun asırlardan beri büyük ve şerefli roller oynayan «Türk milleti»,

düşmanların ilân ettikleri gibi, «balkan hezimet» ile tarihinin son sahifesini kapamış değildi; tarihinden aldığı kuvvet, coğrafi vaziyetinde ki ehemmiyet, türk milletine parlak bir istikbâl vad ediyordu... «türk yurdu», «türk ocakları», bu yeni mefkûreyi bütün memlekete ve bilhassa gençliğe telkin için çalışıyorlardı. Gençlikte yeni bir ruh, yeni bir azim, yeni bir iman başlamıştı!

«Çatalca» önlerinde patlayan düşman topraklarının akisleri İstanbul ufuklarına matemler saçarken «Türkün duası» ismiyle uzun — galiba beş altıyüz mısralık — bir manzume yazmış ve «Türk yurdu» nda neşretmişim. O sırada İzmir Sanayi mektebi musiki muallimi olan İsmail Zühtü bey bu manzumeyi bestelemiş. Galiba bir Ağustos günü, «Türk yurdu» idarehanesinde arkadaşlarla otururken İzmirden bir davetname aldık: İzmir «ittihat ve tarakki» mektebinin tevzii mükâfat merasiminde bulunmak ve İzmirin muhtelif halk içtimagâhlarında konferanslar vermek için bizi bir hey'et halinde çağırıyorlardı; tevzii mükâfatta «Türkün duası» da temsil edilecekti.

Arkadaşlardan bazıları, meşgaleleri münasebetiyle, davete icabet edemediler. Ağaoğlu Ahmet, Hamdullah Suphi, Ali Canip, Kâzım Nami, Akagündüz ve ben İzmir'e gittik. Ben İzmir'e ilk defa gidiyordum; arkadaşlar arasında da evvelce İzmir'e gitmiş kimse yoktu. Canlı, harareti, müsafirperver İzmir gençliğinin bize karşı ne samimî, ne parlak tezahürlerde bulunacağını itiraf edeyim ki, tahmin edemiyorduk. Daha limana girmeden evvel İzmir gençliği namına hususî bir istimpotla bizi istikbale gelen hey'et, ne samimî, ne candan bir muhitte bulunduğumuzu bize anlattı... İzmirde bir haftadan fazla süren bu müsafirliğimizde, hepimiz ayrı ayrı konferanslar verdik; makaleler yazdık; oradaki canlı, ateşli mefkûre arkadaşlarıyla düşüp kalktık; «millî şüur» un İzmir gençliğinde kuvvetle inkişafına şahit olduk; kalpleri-

miz istikbâl için büyük ümitlerle doldu.

Bu İzmir seyahatı, hayatımın en muazzez hatıralarından birini teşkil eder; ve işte o zamandan beridir ki kendimi birazda İzmirli addederim. Merhum «Necati» ile dostluğumuz da bu zamandan başlar. Benden üç dört yaş daha küçük olan «Necati», o sırada muallimlikle meşgul idi. Samimiliği, canlılığı, zekâsı ile derhal göze çarpan bu genci sevmek kabil değildi... Necati yi daha sonra meb'us olarak, vekil olarak gördüm; yüksek istidadı, inkilâp uğrunda kıymetli hizmetleri, onu, çok haklı olarak, memleketin en yüksek mevkilerine çıkardı. Fakat bu yükseliş, onun temiz ve asil ruhunu hiç değiştirmede; tavazuuna, sadeliğine, samimiliğine hiç hâlel vermedi; tavurlarına, sözlerine hiç bir calilik getirmede. Hele genç iken — eski tabir ile — ikbalini hazmetmek' oldukça müşkül bir şeydir; Çünkü, iktidar mevkii, insanları serhoş edebilecek bir tesire maliktir. «Necati» en yüksek mevkiin kalplerde kazanılan mevki olduğunu pek iyi anlamıştı; bu sebeple, bu kaidenin nadir istisnalarından birini teşkil etti...

«Necati» yi pek yakından tanıyan, temiz ve masum kalbini çok iyi bilen bir dost sıfatıyla, onun kusursuz bir insan olduğunu söyleyebilirim: bütün hayatında kimseye en ufak bir zararı dokunmamış, haksız yere kendisine düşmanlık eden adamlara karşı bile daima rahim ve lütufkâr olmuştur.

Böyle bir insanın' dostlarına karşı ne kadr vefakâr olacağı pek iyi tahmin edilebilir: geçen sene İzmirde büyük bir otomobil kazası geçirdiği sırada, ben de «Nurettin Ali» ile beraber orada bulunuyordum; hatta ertesi gün hep birlikte uzunca bir otomobil yolculuğu yapacaktık. Yüzü gözü sarılı, hümmalar içinde, gözleri kapalı, yarı bihuş yatarken, Nurettinle bana yolculuğa çıkmamaklığımızı tenbih ediyordu...

«Necati», Millet meclisinde kendini çok sevdirmiş bir meb'us,

*Inkılâbın ve Türk Milletinin en aziz evlâdı Maarif Vekili
Merhum Mustafa Necati B.*

işlerinde muvaffak olmuş bir ve-kildi. İlme, ihtisasa, samimî bir hürmeti vardı; ve yanındakileri çalıştırmak sırrını pek iyi bilirdi. Cevval zakâsı sayesinde, bulunduğu işleri az zamanda kavrar, her hangi bir mesele hakkında muhtelif fikirleri dinlediği zaman en doğrusunu derhal keşfederdi. Samimî olmak şartıyla en şiddetli tenkitlere darılmadığını muhtelif tecrübelerimle bilirim. Başından sonuna kadar lekesiz, berrak, geçen bu hayat, ne yazık ki, çok kısa sürdü; fakat bu kısa hayat, inkılap çocuklarına örnek olacak kadar temiz ve dolgundur!

Prof Dr.

KÖPRÜLÜZADE M. FUAT

Bir ölüm haberi için

Etrafını kendisine bağlayan jestleri, edası ve sözleriyle, Necati, türk inkılap tarihinin içinde de kendisine emin bir köşeyi temin ederek öldü. Bu yüksek zevki ve asil nailiyeti ona ihzar eden ilk sebep, hiç şüphesiz, inkılabın menbaini ve manasını, bir çoklarımızdan daha çabuk, daha coşgun, ve bilhassa daha berrak olarak kavramış olmasıdır.

İnkılap zamanlarında ön saflara geçmek hakkını, ancak böyle ruhlardır ki, adeta cibilli denecek derece derin bir surette, haizdir. Yalnız bu hakkın fiil haline geçmesi, ruhun diğer bir köşesinde daha müstesna bir canlılığını istilzam eder: irade kuveti.. Yalnız düşünen ve duyan değil, belki yapan adam! İşte bir cemiyetin kendisini baştan başa yaratmağa çalıştığı zamanlarda ideal tip. Her inkılapçı, ruhunun kuvetleri ve içinde yaşadığı hayat şartlarının müsaadesi nisbetinde bu tipe doğru, derece derece ilerlemeğe çalışır. Necati de, gözümüzün önünde, bu derecelerden yüksek biri ol-

mak üzere yaşadı ve hâlâ yaşıyor; işgal ettiği derece için, her muvaffak action adamı gibi o da, yanılmadığına şüphesi olmayan imanını ve dolambaçlı yollar-dan kaçan pürüzsüz zekâsını, bir çoklarına gıpta verecek nisbette temiz olarak ve kudretle kullandı. (Bergson) un san'atkâr için söylediğini, bilhassa bir inkılapçı devlet adamı için daha fazla sarahatla tekrar edebiliriz: Hayatı bütün varlığıyla yaşamak, ona nüfuz etmek ve onu anlamak için ilk şarttır.

MEMET SERVET

Necati

Necatinin ölümüne halâ inanamıyorum. Okadar hayatla dolu bir adamdı ki ölümüne inanmak hakikaten çok güç oluyor. Mezarına konuluncaya kadar hep Necati'nin tabutundan fırlayarak o daima şen, ümitli ve gür sesile: Ne yapıyorsunuz yahu, ben ölmedim. diyecek gibi saniyordum.

Heyhat! Bütün bunlar hep o acı hakıkata inanmamak için nefsin icat ettiği oyalayıcı hayallerdir. Maalesef feci hakikat şu ki şen, genç Necati öldü; hayatı, bütün tecellilerle eğlence yapmasını bilen Necati öldü; ümitsizliğe kapılmadan yaşıyormuş gibi öldü.

Fakat şahsiyeti kendisini tanıyanların hatıralarında ölmeyecek olan Necati için ben ne yazabilirim ki onu düşündükçe halâ arkamda elini omuzuma vururken, Nafi, Nafi diye haykırırken görüyorum. Halâ bende yaşayan o heyecan dolu Necati'ye mersiye yazmak benim için nasıl mümkün olur?

NAFİ ATUF

Necati'nin tercümei hali

Necati Bey 1310 da İzmirde doğmuştur. Babası Darendeli Hacı Hasan Paşazade Halit beydi. İlk ve idadi tahsillerini İzmirde ikmal etmiş 1330 da Darülfünun Hukuk şubesinden mezun olmuştur. İzmirde avdetinde avukatlığa başlayan Necati B. aynı zamanda Kız Muallim Mektebinde de muallimlik yapmış, bilâhara Şark İdadisi namı altında açılan hususî mektebin müdürlüğünü deruhte etmiştir.

Umumî harp esnasında İzmir Kasaba Demiryolları idaresihukuk müşaviri idi. İzmirin işgalinden bir gün evvel kendisi gibi ateşli arkadaşları ile birlikte mezarlık başında halkı toplayarak heyecanlı bir nutuk irat etmiş ve müsellâh mudafaa tertibatı yapmaya çalışmıştır. Yunan işgali üzerine İzmirde onbeş gün saklı kalan Necati B. Yunanlıların sıkı taharri ve takiplerinden kurtularak İstanbul'a gelmiş ve orada pek kısa bir zaman kaldıktan sonra Balıkesire geçerek Mudafaa Hukuk teşkilâtında çalışmaya başlamış ve arkadaşı Vasıf beyle birlikte «İzmirde Doğru» gazetesini neşre başlamıştır.

Bir müddet Bergame, Soma, Akhisar cephelerinde Bulgurcu Mehmet Efe ile birlikte çalıştıktan sonra Birinci Büyük Millet Meclisine Saruhan meb'usu intihap edilmesi dolayısıyla Ankara'ya gelmiştir. Görülen lüzum üzerine İstiklâl Mahkemeleri teşkil edilince Necati bey de Samsun, Kastamoni İstiklâl Mahkemeleri riyasetinde bulunmuştur. 1339 senesinde ihdas edilen İmar ve İskân Vekâletine, 1340 senesinde de Adliye Vekâletine tayin olunmuştur.

Adliye Vekâletinden ayrıldıktan bir müddet sonra da 1341 senesinde Maarif Vekâletine gelmiş ve vefatına kadar bu vazifeyi büyük bir muvaffakiyetle ifa etmiştir.

H.M.